

МЕЖДУНАРОДНО НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

ОБЩА ЧАСТ	1
ВЪПРОС № 1 ПОНЯТИЕ ЗА МНП. СЪОТНОШЕНИЕ С МЕЖДУНАРОДНОТО ПУБЛИЧНО ПРАВО И ВЪТРЕШНОТО НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО	1
ВЪПРОС № 2 МЕЖДУНАРОДНА ПРЕСТЪПНОСТ И ВЪЗНИКВАНЕ НА МНП.	2
ВЪПРОС № 3 ПРЕДМЕТ, МЕТОД И СИСТЕМА НА МНП.	4
ВЪПРОС № 4 ИЗТОЧНИЦИ НА МНП	6
ВЪПРОС № 5 ОБЕКТ И СУБЕКТ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ.	8
ВЪПРОС № 6 ПОНЯТИЕ ЗА МЕЖДУНАРОДНО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ. ОБЕКТИВНИ И СУБЕКТИВНИ ПРИЗНАЦИ.	9
ВЪПРОС № 9 МЕЖДУНАРОДНА НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ – ПРИНЦИПИ И ВИДОВЕ НАКАЗАНИЯ ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ - ЧЛ.22 И ЧЛ.24 ОТ РИМСКИЯ СТАТУТ	11
ВЪПРОС № 11 СЪУЧАСТИЕ И СТАДИИ НА МЕЖДУНАРОДНОТО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ. НАКАЗУЕМОСТ.	12
ВЪПРОС № 12 ДАВНОСТТА И ЕКСТРАДИЦИЯТА СПОРЕД МНП	13
СПЕЦИАЛНА ЧАСТ	15
ВЪПРОС № 13 МЕЖДУНАРОДНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ - ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ВИДОВЕ.....	15
ВЪПРОС № 14 МЕЖДУНАРОДНИ КОНВЕНЦИОНАЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ - ОБЩА ХА-РАКТЕРИСТИКА И ВИДОВЕ.....	16
ВЪПРОС № 15 ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА - АГРЕСИЯ.....	16
ВЪПРОС № 16 ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЗАКОНИТЕ И ОБИЧАИТЕ ЗА ВОДЕНЕ НА ВОЙНА.	17
ВЪПРОС № 17 ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТТА - ГЕНОЦИД И АПАРТЕЙД.	18
ВЪПРОС №18 Международен тероризъм-определение,форми и видове	18

ОБЩА ЧАСТ

ВЪПРОС № 1 ПОНЯТИЕ ЗА МНП. СЪОТНОШЕНИЕ С МЕЖДУНАРОДНОТО ПУБЛИЧНО ПРАВО И ВЪТРЕШНОТО НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО.

МНП е нов правен отрасъл, който се формира през последните десетилетия. Основен източник е Римския статут от 1998г. и влиза в сила през 2002 г. Международният наказателен съд в Хага е от 2002 г.

МНП изучава явления и процеси – МПП и НП – те имат утвърдени позиции в историята.

НП е правен отрасъл, свързан с понятието престъпление и наказание. МПП регулира междудържавните отношения чрез система от норми, принципи и механизми. Като престъпление, според МПП са третирани роботърговията, пиратството и др. При определяне на наказанието според МПП се е прилагал т.нар. цивилистичен подход, т.е. цивилистични гражданско правни мерки. До средата на 20 век. господства цивилистичната теза и наказателната отговорност не се прилага – действията понятието международно правонарушение. След Втората световна война се употребява понятието международни престъпления – те са регламентирани от МНП.

Нюрнбергски трибунал – международни престъпления, агресия, геноцид, военни престъпления. За първи път се налага наказателна отговорност на физически лица.

Токийски военен трибунал – налагат се същите наказания.

След Втората световна война възникват още тежки общественоопасни деяния като пиратство, тероризъм, пране на пари, замърсяване на околната среда, залавяне на заложници – висока степен на обществена опасност – държавно сътрудничество. Тези престъпления са т.нар. престъпления с международен характер или с международен елемент. През последните години се наричат международни конвенционални престъпления – съставите им са определени в международните конвенции. За тези престъпления в съответните конвенции се предвижда наказателна отговорност на физически лица, но тази наказателна отговорност може да е реализирана само от националните съдилища. В много от конвенциите се препоръчва на държавите страни по тях да включват в своите наказателни законодателства такива състави на престъпления. Тези 2 групи престъпления с международен характер (агресия, ...) изпълват съдържанието на МНП. Наличието на такива престъпления предполага наказателна отговорност на физически лица и на държавата. Наказателната отговорност спрямо държавата е по-особена отговорност, когато се налага съобразно МПП макар, че държавата е и субект на тези престъпления. До приемането на Римския статут липсва международна наказателна институция която да налага наказания за международни престъпления. МНП като правен отрасъл представлява съвкупност от норми, забрани създадени чрез съгласуваната воля на държавите в лицето на д-ри и тези норми се реализират чрез специални международни съдилища или от национални съдилища. МНП както и вътрешното наказателно право имат регулативна, охранителна и превантивна функция. МНП регулира и охранява международният правен ред чрез използване на наказателни правни способности, обявяване на определени деяния за престъпления и предвиждане на наказание за държавата и виновните лица извършители. Тази съвкупност от норми може да се реализира и чрез вътрешното право. МНП включва редица конкретни норми и принципи. Изрично е посочено в чл.21 от Римския статут, че освен нормите в този акт задължително се прилагат и принципите на МНП. МНП защитава общонационалните, общочовешки ценности, права и свободи на всички хора от много държави - чл.10 от НК. Както вътрешните права, така и МНП е построено съобразно определена система. МНП има две основни части. Обща част, институти и т.н. Особена част – при видовете международни престъпления в международно правните актове такова разграничение на обща и специална част няма.

МНП се намира в съотношение с други отрасли. Гради се върху принципите на вътрешното НП и МПП и е в тясно съжителство с т.нар. хуманитарно право. МНП активно действа върху въздействието на вътрешното НП, вътрешно националното законодателство влияе върху развитието на МНП. Всички принципи на вътрешното право са и принципи на МНП. Чл.8 от К.-международните актове имат предимство спрямо вътрешните актове. Прякото действие на МНП и МПП е почти невъзможно. В Англия вътрешното право има примат над международното – това е изключение. МНП е еднотипно на европейското континентално право. Почти всички източници на МНП са разработвани съобразно европейската правна система.

ВЪПРОС № 2 МЕЖДУНАРОДНА ПРЕСТЪПНОСТ И ВЪЗНИКВАНЕ НА МНП.

Межд. престъпност е много специфичен вид престъпност. Тя е остър социален проблем и се е появила втората половина на 20 век. Межд. престъпност има изключително висока степен на обществена опасност и е заплаха за суверенитета на държавите за нац. стабилност. межд. мир и спокойствие. Междун. престъпност накърнява нормалното функциониране на межд. отношения. Ядро на межд. престъпност са 2 групи престъпления:

- межд. престъпления

- межд. конвенционални престъпления

Възникването на межд. престъпления се свързва с втората половина на 20 век. На тези конференции се издига идеята при межд. спорове да се използват само мирни средства. Общността на народите, организация преди ООН активно изготвя правни актове, но не са приети. Важно значение има приетия пакт Бриан. Появата на межд. прест. обосновава появата на МНП. Наличието на межд. прест. и межд. конвенц. престъпления е предпоставка за МНП.

С появата на общността на народите след Първата световна война се появява идеята за наказателна межд. отговорност. Наченки за появата на МНП са Хагските конференции от 1899г. и 1907г. – това са първите източници на МНП. Парижкия договор съобразно, който се утвърждава идеята за отказ от войната и тя се забранява като свойство за уреждане на междудържавни спорове. Париж. договор има важно значение за утвърждаването на мира, но за кратко! (Вилхелм II германски канцлер). Ал.Стамболийски приема първия съд за съдене на министри виновни за Първата световна война и тогава Фердинанд абдикира. Стамболийски среща съпротива на европ. държави и не се състоява този съд. Независимо, че през 20-30-те години има дискусии за гаранции - възниква Втората световна война (1943г.) – за първи път на Московското събрание на министрите на Великобритания и САЩ се приема декларация за организиране съд за Хитлеро-фашистите. Тази идея се реализира през 1945г. на Лондонското съвещание. В Лондон се приема от представителите на трите държави съгласни за съдене на военните престъпници. Тогава се приема устав на Нюрнбергския трибунал. При изработване на устава участва и Франция. Това е първия международен правен източник на МНП. За първи път се формулират състави на международни престъпления. В устава е посочено начина на учредяване на военния трибунал, участниците в съда и за първи път цялостно са формулирани принципите на МНП. Задачата съобразно устава е да бъдат осъдени главно военните престъпници за геноцид, агресия. Съобразно устава на Нюрнбергския военен трибунал се препоръчва на отделните държави да създадат съдилища за съдене на военнопръстъпления в съответните страни. Под юрисдикцията на този съд попадат следните престъпления:

- престъпления против мира (агресия)
- военни престъпления
- престъпления против мира и човечеството

На Нюрнбергския процес през 1945г са осъдени на смърт 11 души, на доживотен затвор-3, на лишаване от свобода- 4 души. Много от главните престъпници не получават присъди, защото намират изход в много латиноамерикански държави. По отношение на военнопръстъпниците и сега се налагат наказания от Европейския съд. Тук в устава се определят всички процедури, принципи на Европейското-континентално право. То е много важен правен акт. Подобно съдържание има и устава на Токийския военен съд. На него също се налагат наказания смърт, доживотен затвор и т.н. Наличието на межд. престъпност предоставя възникването на МНП. Още през 50-те години се отнася биоцит, тероризъм, търговия с роби, наркотрафик, въздушно пиратство, заложници. През втората половина на 20 век се формира почти изцяло МНП като съвкупност от норми, решения на межд. организации, конвенции. Независимо от тези органи за предотвратяване на престъпленията нещата не се развиват добре. Залагат се основите на Студената война с речта на Чърчил. Формира се НАТО и Варшавския договор. През 50-те години освен създаването на междун. пр. актове се развива и теорията на МНП. Създава се система от знания за МП равните институти формират се принципите в България, появяват се не малко разработки. През 60-те- 70-те години настъпва застой в теорията. През 80-те години се появяват нови разработки. Международно правните наказателни норми и проблемът за създаване на межд. съд. МНП разглежда като съвкупност от норми включва в своето съдържание редица материално правни и процесуални норми. Няма източник на МНП който да съдържа само материални норми – тук се отличава МНП от

вътрешното НП. Особеното на МНП е, че всеки източник съдържа материални и процесуални норми, наред с това МНП съдържа норми за наказателно изпълнение - Устава на Нюрнбергския договор. В този устав са налице редица норми свързани с наказателното изпълнение.

В чист вид МНП не съществува. Друга особеност на нормите на МНП е, че в повечето случаи те имат декларативен и описателен характер. В огр. си част в източниците на МНП липсва същественият елемент „санкцията“. Само в Милошевич. Всички съдилища действат до учредяване на межд. съд в Хага. Нюрнбергския военен трибунал е временен съд. Юготрибунала също няколко източника – Римския статут, устава на межд. трибунал са предвидени санкции. Санкции има и в устава на Юготрибунала, в който е осъден е временен, създава се с устав приет от ООН. Юготрибунала още действа – съда в Хага не може да иззме функцията му. Такива временни трибунали съществуват в света за съдене на извършилите престъпления, най-вече геноцид. Такъв временен съд за извършване на военни престъпления има в Руанда.

Има съд, който действа под егидата на ООН в Косово – тук съда действа съобразно вътрешното законодателство и инструкциите на ООН. Тук няма социален устав. Едва с Римския статут се учредява постоянно действащ международен наказателен съд. Този въпрос винаги е стоял пред международните организации. След Втората световна война се водят много агресивни войни- САЩ е в центъра, но никога не се прилагат разпоредбите на международното наказателно право.

Липсата на постоянно действащ международен съд не означава, че не се носи отговорност за извършените престъпления. Тя може да е реализирана съобразно нормите на вътрешното законодателство. За международните престъпления може да се прилага вътрешното законодателство!!! Възможно е извършването на геноцид, апартейд. Вътрешният съд на Югославия осъди Тони Блеър, Буш, Хавиер Солана за межд. престъпления – може да се приложи вътрешното законодателство. В Римския статут- в преамбюлната му част и в чл. 1 изрично е посочено, че международният наказателен съд допълва дейността на националните правораздавателни органи. Има специален механизъм как става това допълване и кой е компетентният орган.

ВЪПРОС № 3 ПРЕДМЕТ, МЕТОД И СИСТЕМА НА МНП.

МНП е сравнително нов, самостоятелен дял от правото, който получи интензивно развитие след приключване на Втората световна война. Неговата обща характеристика съдържа черти и елементи, присъщи на правото, като цяло и най-вече на наказателното и международното право. Същевременно обаче, МНП притежава свои специфични компоненти, които му придават самостоятелен облик и собствена идентификация в правната система.

МНП е съвкупност от правни норми, които регулират сътрудничество между държавите в борбата им с престъпленията, предвидени в международен договор. Тези норми осигуряват защитата на международния обществен ред, уреден от международното публично право (МПП).

Основната разлика между МПП и МНП е в различните субекти на отговорност. При МПП – това е държавата, а при МНП – физическите, наказателно-отговорни лица. Видът на наказанията и начина на изтърпяването им също са различни. Предмет на регулиране е сътрудничеството между държавите в превенцията, разследването и наказването на престъпленията, които са предвидени в международни договори. Характерно за МНП е, че в хода на неговото създаване, държавите съгласуват волята си, за да защитят своя суверенитет. МНП винаги изразява волята на няколко държави. МНП обединява норми на материалното и процесуалното право, т.е. посочват се както съставите на престъпленията, така и формите за сътрудничество между държавите в борбата срещу тях, които имат процесуален характер. Особености на обективната страна на престъпленията на МНП – тези деяния могат да бъдат действие

или бездействие. Отличават се с особено висока степен на обществена опасност, засягат международния мир и безопасността на човечеството, последиците им са с голям мащаб.

Особености на субективната страна на престъпленията по МНП – извършват се преди всичко с пряк умисъл и точно определена цел, но може и по непредпазливост (повреждане на подводни кабели).

Санкции за престъпленията по ЧНП – те биват международно-правни и вътрешно-правни наказателни санкции.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА МНП.

Интересна е декларацията от 2003 година на сдружението на гръцките адвокати, настояващи пред международния наказателен съд за съдене на Буш и неговите сателити за агресията в Ирак. Всичко това остава без отговор. Но това е вярна, права, юридически издържана позиция. Французите също имат такова искане.

Основни принципи на МНП имат важно значение и съобразно тях се правораздава. МНП се осъществява на базата на норми, принципи и процедури.

I група: Общи принципи на правото (принципът е ръководно начало, идея, създадена в процеса на международното общуване от международните организации. Това са принципите: справедливост, законност, демократичност, правилност. Тези общи принципи намират приложение в почти всички източници на МНП. Те са важни за всички правни отрасли и са залегнали в устава на Нюрнбергския трибунал. Уставите на решенията на Нюрнбергския и Токийския трибунал се утвърждават с решение на ООН и по решение на Великите сили. Така те стават част от обективното право. Винаги се апелира към справедлив процес, съобразно член 54 на Римския статут, който разглежда задълженията и правомощията на прокурора във връзка с разследването. Прокурорът с цел да установи истината, извършва разследване във връзка с всички факти и доказателства, релевантни за преценката дали е налице наказателна отговорност по този статут, като разследва отегчаващите и смекчаващите вината обстоятелства. Акцентува се върху механизма и другите принципи за индивидуализация и законност.

II група: Принципи създадени от МПП:

1) неприлагане на сила или заплаха със сила в межд. отношения от една държава спрямо друга; Позоваваме се на устава на ООН

2) ненамеса във вътрешните работи на друга държава

3) мирно решаване на международните спорове, съгласно устава на ООН

4) сътрудничество между държавите съгласно устава на ООН

5) неприкосновеност на границите на чужди държави

6) териториална цялост на държавата

7) доброволно изпълнение на международните задължения

8) уважение правата на човека.

Тези принципи на МП се създават в устава на ООН, декларацията на ООН, Пактът за икономически и социални права, множество конвенционални международни договори.

III група: Принципи, които изхождат от вътрешното наказателно право. МНП е тип европейско право:

- 1) принцип на личната наказателна отговорност. МНП изключва корпоративната наказателна отговорност

Някои източници са насочени към премахване формите на расова дискриминация- десетилетия наред САЩ не подписва такава декларация. Но този проблем е голям за САЩ. Те направиха най-разумното създадоха равни социални права, въпреки че и до днес те не са равни.

- 2) принципа, че не може два пъти да се наказва за едно и също нещо, но има и изключения

- 3) принцип за законност на престъплението и наказанието т.е. без закон няма престъпление и без престъпление няма наказание

Това е един от най- важните принципи в международното наказателно право. Този принцип е формулиран в средата на 18 век.

IV група: Принципи, които имат пряко значение за МНП – те са изработени от него:

- 1) първият идва от чл. 2 от устава на ООН – пълна забрана на агресивната война. Тази забрана е основна за търсене на наказателна отговорност за агресивната война. В момента международният съд не може да осъди нито един агресор

- 2) неотвратимост на наказанието за международно престъпление

- 3) право на защита

Подсъдимите имат право на защита. Главната гаранция за това е презумпцията за невинност.

ВЪПРОС № 4 ИЗТОЧНИЦИ НА МНП

Правната уредба на межд. престъпления се съдържа в множество източници. Според вътрешното НП източници са – закона, обичая, прецедента- за английското право. За МНП като основен източник е договорът, обичаят и прецедентът. Межд. договор е основен източник на МНП. Римския статут е многостранен акт между множество страни. Източниците биват източници, действащи в мирно време и източници, действащи във военно време. Устава на Между-народния наказателен съд действа и в мирно и във военно време. Съществуват източници, които действат само във военно време. Токийският военен трибунал, Женевските конвенции от 1929г. и от 1949г. – това са конвенции насочени към защита жертвите на войната- военнопленници, население.

Първите източници на МНП са Хагските конвенции. Международният обичай има място в МНП . Той е установило се правило в международно отношение за поведение израз на общата воля и практика на държавите. Обичаят е правно регламентиран в редица международни актове и най- вече се прилага от межд. съд към ООН. Обичаят и межд. прецедент са субсидирани източници. Те спомагат за изработване на общи принципи от межд. органи и в нормотворческа дейност на международното право. Решенията и принципите на Нюрнбергския и Токийския процес се приемат с решение на устава на ООН като валидни за МНП. Друга категория източници това са националните наказателни закони- тук се позоваваме на глава 14 от НК, в която са групирани съставите на международните престъпления и съставите, отнасящи се до общо опасните престъпления- глава 11НК. В чл. 108-а НК тази норма се позовава на 24 състава от нашия НК- престъпления, които ако са извършени с политическа цел ще се тълкуват като терористични действия. Можем да посочим геноцида, апартейда- на тези престъпления няма давност.

Давността е основен принцип на МНП. Не се прилага давност за тези престъпления. Комисията по межд. право към ООН многократно е правила опит за кодификация на МНП. ООН създава няколко проекта за кодификация най-съществения е от 1994г. – Кодекс на престъпленията против мира и безопасността на човечеството. Не е възможно цялостна, пълна кодификация на правната уредба на международните наказания и престъпления.

Своеобразен кодификационен акт е Римският статут.

Не е възможна цялостна и пълна кодификация на правната уредба на международните престъпления и наказания.

В България съществува пълна кодификация на наказателното законодателство. Това е добре, защото е важен принцип на наказателното правосъдие. Ние сме една от малкото държави с пълна кодификация на наказателната материя. Нашето съвременно наказателно право страда от много недостатъци и неточни формулировки относно санкционната част.

Източниците на МНП са много. Някои считат, че са 50-60, но професор Айдаров счита, че са 42.

Към първата група източници спадат:

- Всеобща декларация за правата на човека
- Международен пакт за икономически, социални и културни права
- Международен пакт за граждански и политически права
- Устава на Нюрнбергския трибунал- 1943 год.

- Римският статут

Друга категория международно правни актове са:

- Конвенция за не прилагане срока на давност
- Конвенция за екстрадиция
- Европейска заповед за арест
- Конвенция за трансфер на осъдени лица
- Пакт за отказ от войната - Парижкият
- Пакт на общото събрание на ООН - резолюция№ 3314 от 1974 година за определяне на понятието агресия!!!

- Женевската конвенция от 1929год. И от 1949 год.

- Решенията на Хагската конференция

- Конвенция за преследване и наказване на престъплението геноцид!!!

- Конв. за наказване на престъплението апартейд

Някои източници са насочени към премахване формите на расова дискриминация- десетилетия наред САЩ не подписва такава декларация. Този проблем е голям за САЩ. Те направиха най-разумното- създадоха равни социални права, но това равенство и до днес е привидно.

Актове, третиращи различните международни конвенционални престъпления:

- Източници, третиращи международния тероризъм и организираната престъпност- това е Европейската конвенция за борба срещу тероризма , ратифицирана от 1998 год.

- Конвенция на ООН срещу транс националната организирана престъпност!!!
- Конвенция за борба срещу незаконно завладяване на самолети
- Конвенция за борба срещу вземане на заложници
- Конвенция за премахване на робството- търговия с роби
- Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко и нечовешко наказание - робството съществува и до днес
- Конвенция за опазване на природното богатство- днес у нас се подготвя закон въз основа на нея
- Конвенция за преследване на търговията с хора
- Конвенция за изпиране, взимане на средства незаконна дейност
- Конвенция за борба с корупцията
- Конвенция за опазване на природната среда
- Конвенция за враждебно и всякакво друго действие върху околната среда
- Протокол от Киото - за действие в Антарктида. Този протокол не се подписва от Русия и Китай. По-късно го подписва, но не се ратифицира от тях. Не го подписва и САЩ. Този въпрос е свързан с изхвърлянето на вредни емисии , за да се избегне т. нар. всеобщо замърсяване на планетата. Киото е старата столица на Япония, но по време на войната е бомбардиран този град на древната цивилизация.

ВЪПРОС № 5 ОБЕКТ И СУБЕКТ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ.

Субект на межд. престъпление и наказателно отговорни лица – в чл. 26 от Римския статут се разглежда този въпрос – съдът няма юрисдикция по отношение на лица, които не са навършили 18-годишна възраст към момента на твърдяното извършване на престъпление.

Субект на межд. престъпление е физическо лице, достигнало определена възраст на наказателна дееспособност, лице, което е сменяемо. Лицето трябва да разбира свойството и значението на постъпките си. Невменяемостта изключва наказателната отговорност – при умствена недоразвитост, олигофрения, продължително разстройство, краткотрайно разстройство на съзнанието.

Съобразно нашето право са определени 2 категории наказателно-отговорни лица:

до 14 – годишна възраст

след 16 - годишна възраст

Според Римския статут наказателно-отговорни лица са лицата над 18г.

Към момента на извършване на правно деяние лицето трябва да е навършило 18г.

Макар, че в по-ранните периоди на МНП се търси наказателната отговорност и на лица над 13г., защото Хитлер използва и лица под 18 – годишна възраст.

МНП изключва и не допуска корпоративната наказателна отговорност, валиден е принципа на личната наказателна отговорност. Извършителите на межд. престъпления не се позовават на дипломатически имунитети.

ВЪПРОС № 6 ПОНЯТИЕ ЗА МЕЖДУНАРОДНО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ. ОБЕКТИВНИ И СУБЕКТИВНИ ПРИЗНАЦИ.

Понятие за межд. престъпление – дефинира се по идентичен начин, както се дефинира в межд. нак. с–ма.

В МНП липсва легално определение на понятието межд. престъпление, както по нашето НП. То е дефинирано в чл. 9 НК. В много европейски кодекси се очертават основни признаци, елементи на престъплението, състава на престъплението, но в Римският статут се употребява изрази елементи на престъплението. Тези елементи на престъплението се формулират в отделен акт, извън Римския статут. Счита се от гледна точка на теорията, че межд. престъпление е особен вид межд. деликт. Затова в продължение на много време се е прилагал т.нар. цивилистичен подход. Когато ООН през 20-те г. обсъжда въпроса за налагане на наказанието за межд. престъпление не се дава определение за престъпление, а само се дефинира понятието агресия. Когато се обсъжда въпроса за межд. нак. кодекс и тогава не се дава определение на понятието що е межд. престъпление. През 1929 г. на межд. конференция във Варшава не се дава определение на това понятие, а само се дават обяснения на някои понятия – пиратство, търговия с роби, с жени и деца, наркотици. Комисията по межд. право към ООН няколкократно прави опит да дефинира понятието за межд. престъпление.

Една от дефинициите е – това е межд. правно деяние, в резултат на престъпленията от държавата, което нарушение засяга интересите на межд. общност като цяло.

Тази дефиниция има неточности – липсват елементите виновност и наказуемост. Тук е посочено, че межд. престъпление е конкретно деяние, липсва т.нар. противоправност, виновност, наказуемост. Нашият чл. 9 НК е прецизен и изчерпателен.

Съобразно Европейската нак. правна с–ма следва да се отбележи, че межд. престъпление е юридически, съзнат акт, който обуславя наказателната отговорност за това деяние.

Межд. престъпление е винаги конкретно деяние с форми на изпълнителното действие или бездействие, действие с изключително висока степен на обществено опасност, противоправно е, защото противоречи на нормите на МНП, наказуемо е.

Межд. престъпления засягат значим кръг межд. отношения, засягат значими социални ценности.

Обективните признаци - обществена опасност, изпълнително деяние – действие, без-действие, наличие на обществено опасни последици и наличие на причинна връзка между деянието и вредоносния резултат.

Основните елементи – от субективна страна е вината, която може да е умисъл и непредпазливост. Межд. престъпления са изцяло умислени престъпления. Непредпазливостта е възможна като форма на вина при межд.конвенционалните престъпления и то например при екологични престъпления, например разливане на петролни продукти от танкери, с които се причиняват огромни вреди на няколко държави. Към субективните елементи на престъпление се отнасят целите и мотивите. Когато се обяснява вината като основна субективна форма задължителна се изхожда от т.нар. интелектуален волеви момент. Вината се определя като психическо отношение на дееца към деянието и обществено опасните последици.

Когато субект на престъплението е държавата не говорим за психически процес – тук говорим за единна, колективна воля на правителството – взема решение и изпълнява действие на геноцид.

Съобразно чл. 30 на Римския статут елементи, съставляващи межд. престъпление говорят, че то е умишлено и съзнателно. Понятията умишлено и съзнателно съответстват на пряк и евентуален умисъл по бълг. НК. По смисъла на чл. 30 от Римския статут едно лице действа умишлено когато:

по отношение на определено деяние, лицето цели да извърши деянието по отношение на последиците, лицето цели да причини тези последици или осъзнава, че те ще настъпят при нормално развитие на събитията. Чл. 30, ал. 3 от Римския статут гласи, че по смисъла на настоящата разпоредба думата „съзнание“ означава осъзнаването, че определено обстоятелство съществува или определена последица ще настъпи при нормално развитие на събитията. Тук термините „знае“ и „съзнателно“ се тълкуват съответно.

Два вида обстоятелства изключват виновността по межд. ни НП:

- фактическата грешка

- изпълнението на неправомерна заповед (чл. 35 от Римския статут), а по нашия НК – чл. 16. Тази заповед трябва да е издадена по съответен надлежен ред.

Не са посочени в Римския статут обстоятелствата, изключващи обществената опасност. В него са посочени основанията за изключване на наказателната отговорност. В чл. 33 са изброени няколко основания. Макар, че института на неизбежната отбрана съществува в МНП.

- не се носи отговорност когато лицето е невменяемо

- лицето е в нетрезво състояние, което му пречи да контролира поведението си

- лицето действа разумно, за да защити себе си или друго лице

- не се носи наказателна отговорност, когато деянието се дължи на действие под принуда

Заповедите за извършване на геноцид или престъпления срещу човечеството са явно неправомерни по смисъла на този член.

ВИНАТА СПОРЕД МНП

Вината според българския НК е психическото отношение на дееца към обществената опасност на своето извършвано деяние и най-вече към неговите общественоопасни последици. Тя е налице когато деецът е съзнавал или поне е могъл да съзнава обществената опасност и най-вече общественоопасните последици на своето деяние и въпреки това е решил да го извърши. По подобие на обществената опасно и противоправността вината също има две характерни особености-тя е субективно и неюридическо свойство. Вината не е основание за наказателна отговорност. Основанието за наказателна отговорност е престъплението, на което вината е само един от петте основни свойства. Вината е тясно свързана и е в определен смисъл продължение на субективния елемент на деянието, защото ако човешката проява макар да причинява общественоопасни последици, изобщо не се осъществява по волята на своя субект, немислимо е наличие и на вина. Вината винаги се конкретизира по форма и вид и в задължителния признак от субективната страна на всяко престъпление. За да има вина е необходимо деецът не само да може да съзнава обществената опасност и общественоопасните последици на своето деяние, но е необходимо тя да фигурира изцяло в психическите преживявания на дееца. Вината има две форми-умисъл и непредпазливост.

ВЪПРОС № 9 МЕЖДУНАРОДНА НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ – ПРИНЦИПИ И ВИДОВЕ НАКАЗАНИЯ ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ - ЧЛ.22 И ЧЛ.24 ОТ РИМСКИЯ СТАТУТ

(Наказателни санкции за международни престъпления. Видове. Изпълнение на наказанията.)

Межд. наказателна отговорност – както във вътрешното право, така и в МНП липсва легално определение на понятието наказателна отговорност. Това се определя от теорията. Наказанието според българското НП е вид държавна принуда, прилагана от съда по установения ред. Наказателната отговорност се осъществява само от съда – никой друг орган не налага наказателна отговорност. Наказанието се налага по повод на извършено межд. престъпление - то води до ограничаване на свобода.

Целите на межд. наказание са специалната и генералната превенция.

Принципите са: принципът на справедливостта, т.е. наказанието да съответства на характера и тежестта на престъплението.

Няма наказание без закон.

Видове наказания па МНП – това са наказания от Токийския военен трибунал и Нюрнбергския трибунал.

Другаде навсякъде липсва санкционна част. Само в някои конвенции се дава препоръка какви наказания следва да се предвидят в националните законодателства.

По устава на Юготрибунала се предвижда за престъпление, извършено на територията на бивша Югославия затвор, без да се уточнява размерът на наказанието лишаване от свобода. Това може да стане само съобразно практиката и законите в Югославия. В част 7 – чл. 77 от Римския статут са посочени видовете наказания, систематично, по тежест. Има една особеност – наказанията се делят на основни и допълнителни. Първият наш закон е бил такъв. Основните наказания са:

- доживотен затвор – като изключим тежкото наказание при наличие на изключително тежки утежняващи вината обстоятелства

- лишаване от свобода – това наказание съобразно чл. 77 не може да бъде повече от 30г., а по българското НП лишаването от свобода е до 20г., а при утежняващите вината обстоятелства може да се повиши на 30г.

Наред с налагането на тези основни наказания, съдът може да наложи и допълнителни наказания. В нашия НК има алтернативни и кумулативни наказания:

- глоба според критерии, установени в правилника за процедурата и доказването

- конфискация на приходите, имуществото и активите, пряко или непряко получени чрез това престъпление, без да се засягат правата на добросъвестните трети лица.

Вторият вид наказание е конфискация на имущество, придобито пряко или по косвен начин чрез извършени престъпления.

ВЪПРОС № 11 СЪУЧАСТИЕ И СТАДИИ НА МЕЖДУНАРОДНОТО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ. НАКАЗУЕМОСТ.

(Множество международни престъпления и форми на усложнена международна престъпна дейност.)

Съучастие и стадии в межд. престъпление и наказуемост – третира се като в нашето право. Има 3 стадия, както по нашия НК:

- **приготовление** - чл.17 НК в нашия НК приготовление е подготвянето на средства, намирането на съучастници и изобщо създаването на условия за извършване на намисленото престъпление, преди да е почнало неговото изпълнение. Приготовлението е наказуемо само в предвидените от закона случаи. Деецът не се наказва когато по собствена подбуда се е отказал да извърши престъплението.

- **Опит** - чл.18 НК-опитът е започнатото изпълнение на умишлено престъпление, при което изпълнителното деяние не е довършено или макар да е довършено не са настъпили предвидените в закона и искани от дееца общественоопасни последици на това престъпление. При опит деецът не се наказва с наказанието предвидено за довършеното престъпление, като се взема предвид степента на осъществяване на намерението и причините поради които престъплението е останало недовършено. При опит деецът не се наказва, когато по собствена подбуда се е отказал да довърши престъплението или е предотвратил настъпването на престъпните последици.

извършване на престъплението

Да се ползва опората на българския НК.

Тук няма само разграничение за наказуемостта. При нас приготовлението се наказва съобразно закона, а при межд. право се наказва и опитът и приготовлението.

Тук приготовлението и опита се наказват като довършено престъпление. Само се има предвид степента на обществена опасност.

Самоволният отказ не се наказва – чл. 25 от Римския статут. Ако едно лице извърши престъпление самостоятелно, заедно с друго или чрез друго, независимо от това дали другото лице е наказателно отговорно според нормите на този статут то носи наказателна отговорност и подлежи на наказание за престъпление от компетентността на този съд.

Опитът е започнато изпълнително деяние, което не е довършено. За приготовлението в межд. право няма дефиниция, но за създаване на условия е както по нашия НК.

Съучастие за извършване на межд. престъпление – съдът налага наказателна отговорност ако едно лице извърши престъплението самостоятелно, с друго или чрез друго. При извършване на опит за престъпление когато едно лице престъпи към действие и започне извършването му, чрез важна стъпка, но престъплението не бъде извършено поради обстоятелства независещи от намерението на лицето, то носи наказателна отговорност според разпоредбите на римския статут. Ако обаче лицето се откаже от извършване на престъплението или по друг начин предотврати извършването му то не носи наказателна отговорност и не подлежи на наказание по този статут за опит да извърши това престъпление ако изцяло и доброволно се откаже от престъпната цел.

Съучастието може да се раздели и тук:

- подбудител – този, който умишлено е склонил друго да извърши престъплението – чл.20, ал.3

- помагач – този, който умишлено е улеснил извършването на престъплението чрез съвети, разяснения, обещание да се даде помощ след деянието, отстраняване на спънки, набавяне на средства или по друг начин – чл. 20, ал. 4

- съизвършител

Ако едно лице извърши опит за извършване на престъпление като пристъпи към действие и направи важна стъпка за започването му, но престъплението не бъде извършено поради обстоятелства, независещи от намеренията на лицето, то носи наказателна отговорност. Ако обаче лицето се откаже от извършването на престъплението или по друг начин предотврати извършването му, то не носи наказателна отговорност и не подлежи на наказание по този статут за опит да извърши това престъпление, ако изцяло или доброволно се откаже от престъпната цел. Лична наказателна отговорност се носи в случаите:

- едно лице извърши престъпление самостоятелно или с друго, независимо дали другото лице е наказателно отговорно

- когато нареди, настоява или склони към извършването на престъпление което е извършено или за което е осъществен опит за извършване

- в случай на помагачество или когато е осъществен опит със знанието, че група възнамерява да извърши престъпление

Подбuditелството е подстрекателство.

Форма на съучастие е извършване на престъпление от група лица (това понятие е дефинирано и в чл. 93 от НК).

Ексцесът също е познат в МНП – извършителят извършва и други престъпления извън тези, за които е бил подбуден от подбудителя.

За МНП, особено за наказателното отношение относно устава на Нюрнбергския военен трибунал завишена наказателна отговорност има за организаторите – организиране в престъпна група, членуване в нея.

Имунитетът не е основание за намаляване на наказанието.

ВЪПРОС № 12 ДАВНОСТТА И ЕКСТРАДИЦИЯТА СПОРЕД МНП

(Давността при международни престъпления. Помилване, амнистия и реабилитация.)

Давността е важен институт на МНП. Прилага се във всички отрасли. Тя е материално правен и процесуален институт и определя времевите граници на правоотношенията. Според наказателното законодателство давността води до погасяване на наказателното преследване и наказателната отговорност. В гражданските състави съществува придобивна и погасителна давност. При наказателно-правната давност по същество тя е погасителна и лишава държавата да реализира наказателна отговорност и съответно наложеното наказание. Държавата губи правото си да осъществява наказателно преследване, тъй като всяко правоотношение има свое начало и край. Правната уредба на давността според МНП се съдържа в Конвенцията на ООН от 1970г. за неприлагане срока на давност по отношение на военните престъпления и престъпленията срещу човечествата. В Римския статут давността се разглежда в чл. 29, който гласи, че „Престъпленията от компетентността на съда не подлежат на никаква давност“. Нашият НК – чл. 79, ал. 2 твърди, че престъпленията против човечеството не подлежат на давност. Този институт е уреден и в нашата К, чл. 30.

Екстрадицията е много важен институт за НП и МНП. Този институт е уреден в редица межд. правни актове и във вътрешното законодателство. В България е приет и е в действие специален Закон за Екстрадицията и т.нар. Европейска заповед за арест.

Този институт е форма за межд. сътрудничество в борбата с престъпността. Изразява се в предаване на лица от една държава на друга за извършване престъпление за съдене или изтърпяване на наказание.

Има две форми на екстрадицията:

активна – когато една страна моли друга за предоставяне на лица за съдене

пасивна – когато замолената страна предава лице за съдене на друга страна

Този институт в България съществува от 1935г.-1951г. В продължение на много десети-летия той не се прилага в България. Налице е по-точно пасивна екстрадиция. В по-новото ни законодателство – НК и НПК съществува забрана за предаване на български граждани на чужди държави за съдене. След присъединяването на България към Европейската конвенция за екстрадиция бяха направени някои корекции и се наложи нашето законодателство да се уеднакви с европейското. Европейската конвенция за екстрадиция се обнародва в България 1994г., а 1995г. влиза в сила. В съответствие с тези конвенции се прави изменение в НК към текста в чл. 4, забраняващ екстрадиция на български граждани като се добавя изречение и така чл. 4 от НК след направените промени гласи, че: „ НК се прилага към българските граждани и за извършените от тях престъпления в чужбина” ал.1 и ал. 2: „ Гражданин на Република България не може да бъде предаден на друга държава или на межд. съд за целите на наказателното преследване, освен ако това не е предвидено в межд. договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за Република България”.

Според актовете на ЕС екстрадицията става задължителна.

Възможна е екстрадицията и на лица чужди граждани, но само в случаите когато има договор и този договор е ратифициран от България.

Разрешението за екстрадиция се дава само от съда, а искането за екстрадиция се прави от Министерството по външните работи.

Не се допуска екстрадиция ако е настъпила т.нар. абсолютна давност. В тази конвенция са уредени случаите, когато не се допуска екстрадиция:

когато престъплението от замолената страна се счита като политическо и има политически характер

когато екстрадицията е поради религия, раса, политически убеждения

важен е личният принцип: не се допуска екстрадиция за повторно деяние

не се допуска екстрадиция когато законодателството на молящата страна предвижда смъртно наказание, а законодателството на замолената страна не предвижда такова наказание

Екстрадицията е възможна съобразно договорен принцип. Поставя се въпроса обаче когато между две държави няма договор за екстрадиция на лица, замолената страна да ги екстрадира ли – това е възможно в изключителни случаи и само тогава когато не са налице основанията, които я изключват.

В рамките на ЕС екстрадицията е една постоянна дейност. Създава се раздел за осъдени лица и се регламентира производството по екстрадицията. Позната е екстрадиция чрез 3-4 държави. Според Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест, влязъл в сила от 04.07.2005г. и обнародван от 03.06.2005г.

Като предмет на този закон се определят условията и редът за осъществяване на екстрадиция, както и условията и реда за издаване и изпълнение на Европейска заповед за арест – чл. 1. Чл. 2 на този закон определя екстрадицията като предаване на лице, намиращо се на територията на една държава:

1. срещу което е образувано наказателно производство в друга държава или пред международен съд
2. което се издирва за изтърпяване на наложено наказание лишаване от свобода от съдебните власти на друга държава или от международен съд
3. на което е наложена от съдебните власти на друга държава или от международен съд мярка, изискваща задържане

СПЕЦИАЛНА ЧАСТ

ВЪПРОС № 13 МЕЖДУНАРОДНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ - ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ВИДОВЕ.

(Критерии за класификация и разграничение на международните престъпления.)

Форми на изпълнителното деяние – чл. 6, чл. 7 и чл. 8 от Статута.

Чл. 6 от Римския статут на межд. наказателен съд определя геноцида като действие, извършено с намерение да бъде унищожена изцяло или отчасти етническа, национална, расова или религиозна група. По смисъла на този член се включва:

убиването на членове от група

насилствено предаване на децата от тази група на друга група

въвеждане на мерки за предотвратяването на раждане на деца в тази група

умишлено налагане на условия на живот, целящи нейното пълно или частично физическо унищожаване

причиняване на тежки телесни или душевни повреди на членовете от групата

В чл. 7 от Римския статут са отразени престъпленията против човечеството. Според него такова престъпление има характер на систематично съзнателно нападение срещу гражданското население. Като такива престъпления са изброени – убийство, физическо унищожаване, депортиране или насилствено преместване на население, насилствено изчезване на лица, физическо унищожаване, поробване, апартейд и други нечовешки деяния, умишлено причиняващи голяма страдание или тежко увреждане на тялото и душата.

В чл.8 са разгледани военните престъпления. По смисъла на този статут като „военни престъпления“ се разглеждат следните тежки нарушения на Женевските конвенции от 1949г. Това са следните деяния, които са инкриминирани от Женевската конвенция:

- умишлено убийство

- изтезание или нечовешко отнасяне, в това число и биологически опити

- преднамерено причиняване на големи страдания или тежки увреждания на тялото или здравето

- умишлено лишаване на военнопленник от правото на справедлив съдебен процес

- незаконното депортиране, преместване

- вземане на заложници

ВЪПРОС № 14 МЕЖДУНАРОДНИ КОНВЕНЦИОНАЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ - ОБЩА ХА-РАКТЕРИСТИКА И ВИДОВЕ.

Международни конвенционални престъпления се групират в 5 основни вида:

межд. тероризъм

морско и въздушно пиратство

противоправно завладяване на въздушна територия

взривяване на заложници, унищожаване на морски кабели

вземане на заложници

Към втората група престъпления спадат престъпленията против свободата на хората:

търговия с роби

търговия с деца

търговия с жени

Към третата група престъпления спадат екологичните престъпления.

Към четвъртата група престъпления спадат престъпленията против здравето и нравствеността:

наркопрестъпления

порнография

проституция

Към петата група престъпления спадат престъпленията с межд. икономически характер:

поправка на парични знаци

корупция

пране на мръсни пари

Тези престъпления са с по-ниска степен на обществена опасност в сравнение с типичните престъпления, изброени в чл. 6, чл. 7 и чл. 8 от Римския статут на межд. нак. съд.

Тези престъпления са в юрисдикцията на вътрешното, национално законодателство, а не на межд. право.

ВЪПРОС № 15 ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА - АГРЕСИЯ.

По българския НК престъпленията против мира и човечеството са разгледани в глава 14 от НК. Според чл. 407 който върши по какъвто и да е начин пропаганда за война се наказва с лишаване от свобода до 8 години.

Агресията се разглежда като прилагане на сила от една държава срещу друга държава, застрашаваща сигурността и.

Като съучастници в агресивни действия се сочат не само преките агресори, но и страните, които предоставят териториите си за осъществяване на такава агресивна дейност, както и подпомагащите агресорите с военни съоръжения.

България в това отношение има познати случаи за предоставяне на територията си и подпомагане на агресивни действия, а това е една тъжна статистика.

МНП се припокрива със вътрешното законодателство по отношение на тези престъпления.

Който планира, подготвя или води агресивна война по бълг.НК се наказва с лишаване от свобода от 15 до 20 години или с доживотен затвор без замяна.

Наказуемо е и прякото и косвено- чрез печат, слово, радио предизвикване на въоръжено нападение от една държава върху друга. Тук наказанието е за подстрекателство към война. Санкцията е лишаване от свобода от 3 до 10 години. Тези деяния са с висока степен на обществена опасност. Те са противоправни и наказуеми по нормите както на вътрешното, така и на международно наказателното право.

Тези престъпления засягат значим кръг обществени отношения и интереси.

ВЪПРОС № 16 ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЗАКОНИТЕ И ОБИЧАИТЕ ЗА ВОДЕНЕ НА ВОЙНА.

По смисъла на раздел втори от глава 14- чл. 410 НК който в нарушение на правилата на международното право за водене на война извърши действия или заповяда на някого да извърши действия спрямо болни, ранени, корабокрушенци или санитарен персонал, които да причинят убийство, изтезания или нечовешко третиране- в това число и биологически експерименти е наказателноотговорен за престъпления, извършени против законите и обичаите за водене на война.

Ако някои в нарушение на правилата на международното право за водене на война извърши или заповяда да се извършат спрямо гражданското население убийства, изтезания или нечовешко третиране- в това число и биологически експерименти, причини или заповяда да се причинят тежки страдания осакатявания или други сериозни увреждания на здравето отговаря по нормите на МНП за престъпление против законите и обичаите за водене на война.

Принудата на гражданско лице да служи във въоръжените сили на неприятелска държава, лишаването на гражданско лице да бъде съдено от редовен съд и по редовна процедура, взимането и заповядването да се взимат заложенци, незаконните преследвания, задържания, депортирания , произволното завземане и присвояване на имуществата в големи размери е наказуемо както по смисъла на чл. 412 НК на нашето законодателство, но и по нормите на МНП.

Депортирането или насилственото преселване на съответните лица чрез експулсиране или други принудителни действия от областта, в която те присъстват правомерно е част от наказуемите състави на Римския статут, но също така и по българския НК.

Наказуемо и осъдително е унищожаването или повреждането на културни исторически паметници и предмети, произведения на изкуството. В нарушение на правилата за водене на война е използването на химическо, ядрено, токсично или биологично оръжие или изобщо ползването на неопозволени средства при воденето на война.

Наказуемо е и приготвянето за използване на ядрено, химическо, бактериологическо, биологично или токсично оръжие като метод за водене на война по нашия НК.

ВЪПРОС № 17 ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТТА - ГЕНОЦИД И АПАРТЕЙД.

Геноцидът е физическо изстребление на големи групи хора, по расови, национални, етнически или религиозни причини. Става въпрос за убийства и изстребления, извършвани по отношение на гражданското население.

Правната уредба на геноцида е предвидена в Конвенция за преследване и наказване на престъплението геноцид, приета от Общото събрание на ООН през 1948 г. Според тази Конвенция, всички лица, които са извършили геноцид ще бъдат наказани, независимо дали са правителства, държавни служители или частни лица. Конвенцията предвижда виновните да бъдат съдени или от националния съд на държавата, в която е извършено престъплението или от нарочен международен съд.

Българският НК предвижда за геноцид, наказание лишаване от свобода от 10 до 20 години. Апартейда е особена форма на расова дискриминация, при която цели групи от хора, в зависимост от тяхната раса, се поставят в неравностойно положение спрямо останалата част от населението и се лишават от политически, социално-икономически и граждански права. Апартейда се прилага с цел да се обезпечи поддържането на расово господство на една етническа група над друга. Апартейда е престъпление срещу човечеството, което сериозно нарушава правата на човека и принципите на международното право. Правната основа на апартейда е международната Конвенция за предотвратяване и наказване на престъплението апартейд от 1973 г. конвенцията задължава държавите, които са страни по нея (в това число и България) да наказват лицата виновни в извършване на такова престъпление, независимо чии граждани са.

Престъплението от субективна страна, се извършва с пряк умисъл и специална цел – поддържане на расово господство на определена група хора над друга.

ВЪПРОС №18 Международен тероризъм-определение, форми и видове

В последните няколко години тероризмът се утвърди като социално-правен феномен, който силно привлича вниманието на учени, политици и законодателите на цялата световна общност. За да се ефективна борба с тероризма е необходимо да бъдат анализирани възникването, развитието и най-вече основните причини за терористичната дейност. Корените на това асоциално явление са заложили още в древността, когато са извършвани терористични действия, главно под формата на атентати и заговори, завършващи най-често с убийство на владетели и високопоставени държавници.

Понятието “тероризъм” е с латински произход – в буквален превод – страх, ужас.

Същинското международно сътрудничество в борбата с тероризма, започва през 30-те години на 20 век.

В литературата няма единно определение за тероризъм. Тероризмът е обществено опасно явление, което се изразява в използването на сила или заплашване с крайно насилие, за постигане на конкретни политически цели. Характерно за съвременните терористични актове е това, че освен политически цели, те могат да преследват и други – чисто криминални цели (най-често искане на паричен откуп). За тази цел се вземат хора за заложници, използва се шантаж на властите за взривяване на сгради и т.н.

Отличителни черти на тероризма са :

-подкопава и отслабва държавните структури и създава проблеми за тяхното нормално функциониране.

-широко популяризиране на идеите на съответните терористични организации.

-внезапност на действието – изненада-конспиративност (секретност) на терористичните групи.

-шантажиране на властите, с оглед получаване на определен резултат.

Посочените основни черти на тероризма дават възможност да се направи разлика между него и организираната престъпност. При извършването на терористичните акции се използват много от типичните за криминалните деяния механизми, но съществената разлика трябва да се търси в стратегическата цел, която преследват терористите, а именно – осъществяване на политически задачи (подкопаване на вътрешния ред; на сигурността; на законността и т.н.).

По отношение на въпроса: “Какво деяние представлява тероризма в системата от престъпления – международно престъпление ли е или престъпление от международен характер?”, в международната правна общност се е формирало становището, че тероризма е престъпление от международен характер.

Международните престъпления (каквито са престъпленията против мира; против човечеството и военните престъпления) са с по-висока степен на обществена опасност от престъпленията с международен характер (каквото е тероризма) и засягат в различна степен световния мир и сигурността на човечеството.

Видове тероризъм

Тероризмът може да бъде разделен на видове, по различни критерии.

1.) според политическата ориентация на неговите членове, той бива – ляв и десен. Левия тероризъм се отличава с идейно-политическата си насоченост, за която е характерно примитивна омраза към демократичните общества. Извършителите се вдъхновяват от илюзията “да се взриви и разруши капитализма, с един удар”. Тези идеи се изповядват от младата интелигенция – млади хора, голяма част от които студенти, които са силно разочаровани от явната социална несправедливост, вина за която според тях носи капиталистическия строй. Най-известни леви терористични организации са “Червените бригади”- (Италия), “Пряко действие”- (Франция), “Революционни ядра”- (Германия). Една от най-характерните черти на съвременния ляв тероризъм се изразява в това, че действията на неговите последователи са насочени предимно срещу ръководния политически елит на западните демокрации, срещу структурите на НАТО и представителите на едрия бизнес.

Десния тероризъм, като самостоятелен вид също се проявява в много държави. Той е най-радикалната активна форма на екстремизма. Специфичен вид тероризъм е “Арабския тероризъм”, който има подчертано религиозен характер и фундаментализъм. По известни организации на арабския тероризъм са “Хизбула”, “Хамас”, “Ислямски джихад” и др.

2.) според методите, които използва, тероризма бива:

-въздушен (въздушно пиратство). През последните 25 години са извършени над 900 терористични акта на отвлечане и взривяване на самолети, с 3000 загинали.

-морски тероризъм (морско пиратство). Изразява се в нападение или обстрел на морски съдове, насилие върху екипажи и пътници, отвлечане и вземане на заложници и др.

-компютърен тероризъм –Все по-често националните информационни системи стават обект на истинска агресия, от страна на т.н. компютърни вируси. В Р България най-разпространени и най-агресивни са вирусите “Питон”, “Скорпио”, “Джак”.

-телефонен тероризъм – Чрез него е възможно да се създаде паника сред обществото и да се разстрои функционирането на много държавни дейности. Обект на това престъпление у нас са най-вече училищата, съдебните палати и др. важни административни учреждения.

-ядрен тероризъм – Напоследък зачестиха случаите на контрабанда с ядрени материали, от които терористичните групи могат да изготвят атомно оръжие. Утвърди се мнението, че ядрен терор грози света.експертите са категорични, че контрабандата с плутоний и високо обогатен уран са придобили високи мащаби и представляват световна опасност, включително и за народите на Балканите.

-химически тероризъм – разновидност на ядрения, но с химически вещества.

-международен тероризъм – Той е особен вид тероризъм, който се вгражда в конструкцията на другите видове тероризъм – въздушен, морски и т.н. същността на международния тероризъм се изразява в извършване на терористичен акт, с който се цели да се предизвикат политически изменения и усложняване на международните отношения. Обект на международен тероризъм могат да бъдат лица, ползващи се с международна защита (държавни глави, министри и др.), както и официални помещения, жилища или превозни средства на тези лица, а така също и обществени сгради и съоръжения.

Международноправни форми и средства за борба с тероризма.

През последните 20 години тероризмът придоби особено опасни размери. Терористичните актове затрудняват държавните структури, пречат на провеждането на международни форуми, създават напрежение,страх и несигурност в отделните държави. Най-сериозни последици от тероризма са икономическите загуби и гибелта на хиляди невинни и беззащитни хора. Всичко това поражда необходимост от обединяване на усилията на международната общност за противопоставяне на тероризма. Възниква потребност от сътрудничество между държавите, с оглед изграждане на юридическа база и изработване на ефикасни международни форми и способности за борба с това явление. Първа сериозна стъпка в това направление е Конвенцията относно преследване на тероризма, подписана в Женева през 1937г. независимо, че Конвенцията е подписана от 24 държави, тя е ратифицирана само от Индия и то под въздействието на Великобритания, с оглед потискане национално-свободното движение в тази страна. Следователно тази конвенция не влиза в сила и не поражда правни последици поради политически съображения.

През 1971г. е подписана Конвенция за предупреждение и наказване на лицата, извършили терористични актове. Това е един документ, приет от 13 държави – членки на Организацията на американските държави, който документ е призван да осигури юридически, един геополитически район, в който често се извършват терористични акции. В конвенцията е предвидена възможност, която дава право на всеки член на ООН, да се присъедини към тази конвенция.